

Šolski ukazi.

Iz seje c. k. dež. šl. sveta za Kranjsko dné 17. junija 1881. Poročilo ravnateljstva c. k. spraševalne komisije za splošne ljudske in meščanske šole v Ljubljani o učiteljskih izpraševanjih m. aprila t. l. se je vzelo na znanje.

Ker je služba cerkovnikova od šole ločena, se imajo nekodi tudi cerkovnikovi dohodki odšteti učiteljski plači, primankljej se pa ima učitelju od drugod nadomestiti.

Občini na Rovih in v Radomlji (v Kamniškem okraji) morate imeti vsaka za se šolo, a ker je bila pritožba zoper to vložena, odposlani so bili c. k. okrajnemu šl. svetu primerni ukazi. Prošnja soseske za pripomoč pri šolskem zidanju se je poslala kranjskemu deželnemu odboru.

Poučevanje v nemškem jeziku se ima l. 1881/82 začeti na dvo- in trirazrednih šolah, kjer se namreč dosihmal ni bilo vpeljano; pouk je neobligaten a začenjati se ima, ako se zanj oglasi najmanj 10 učencev (Poučevanje je tedaj kvalitativno, a v slučaju postane obligatno).

Ravnateljstvo c. k. m. in ž. učiteljska v Ljubljani je nasvetovalo, naj se slovenski učni jezik za nekatere predmete polagoma (succesivno) vpeljuje; sklenilo se je, predložiti to slavnemu ministerstvu.

Pozivi zastran kazni o šolskih zamudah, potem prošnje za denarno pripomoč in nagrado so bile razrešeni.

D o p i s i.

Iz novomeškega okraja. Zadnje letošnje lokalno zborovanje smo imeli učitelji Žužemberskega obližja 5. p. m. pod vodstvom g. okr. šolskega nadzornika v Žužemberku. Tu se je razgovarjalo prijateljsko jako živahno o šolskem obiskovanju, o sredstvih, s katerimi naj se otroci odgajajo versko-nravno, kako naj se vadijo rednosti in snažnosti, o sodelovanju in edinstvi učiteljev s čast. duhovščino, o metodi pri pouku in učnih načrtih, o učnih pripomočkih in sadjereji. O posameznih nasvetih, kakor tudi, kako bi se olajšalo takim otrokom šolsko obiskovanje, kateri so od šole čez uro hoda oddaljeni, govorilo se je v okr. učiteljski skupščini 20. t. m. G. nadzornik se je jako pohvalno izrekel o učiteljih, ker se za zborovanja jako zanimajo, kajti povsod so se dotični zbirali polnoštevilno. Marljivost učiteljev v šoli in šolskih vrtéh kaže hvalevreden napredek; občina in duhovščina se o njih povoljno izražati. Izgledno prijateljstvo in sloga med učitelji mu je porok, da bodo učni vspehi leto za letom vedno boljši.

Ker smo korist takih zborovanj letos vsi uvideli, sklenilo se je, pri okr. učiteljskem zborovanju nasvetovati, naj se osnuje za naš okraj učiteljsko društvo, katero naj bi v oddelkih večkrat v letu zborovalo. To uže naprej lahko rečemo, da se temu nasvetu ne bode nihče protivil. Da bode to društvo s plodnim vspehom za vseobčo korist našega šolstva, za potrebno povzdigo našega kmetijstva in za daljno izobraževanje našega učiteljstva svoje težavno delo pričelo in neutrjeno nadaljevalo, prav nič ne dvomimo. Porok za to nam je vstrajna delavnost in iskreno domoljubje učiteljev ter častiti g. nadzornik, kateri si je s svojo prijazno domačo besedo, s svojim prijateljskim vedenjem že davno pridobil naša srca in neomejeno zaupanje, kateri nas hoče s svojim spretnim peresom, s temeljito znanostjo, z vplivno besedo in z dobrimi sveti vsikdar radovoljno pod-

pirati. Za to, kar je g. nadzornik v našem okraji že storil za povzdigo narodnega šolstva in kmetijstva, so mu hvaležni ne samo učitelji, ampak tudi narod in čast. duhovščina, katera ga zaradi njegove vpljudnosti, značajnega obnašanja in pravega domoljubja čisla in spoštuje. Mnoga mu leta! Nam pa pri delu božji blagoslov!

Iz Radovljiškega šolskega okraja, 15. julija. Poročam Vam, da smo imeli letošnje učit. zborovanje zopet v Radovljici 7. julija. Program je bil deloma zanimiv. Po običajnem pozdravljanji, volitvah in nadzornikovih opazkah, s katerimi izjavi, da dobro napredujemo, je govoril g. J. Ž. o petji; gđc. B. o poučevanji deklic na mešanih šolah, gđc. Z. o vaji do reda in snage in g. Č. o kmetijstvu (?). Poročilo bukvarničnega odbora nam je ugajalo, ker imamo dosti denarja in bomo torej tudi knjig lahko kupili. Pri posameznih predlogih stavi g. J. Ž. predlog: Stalnemu odboru se naroči, da naprosi g. prof. A. Nedvêda, naj izda sam ali po katerem bukvarji v drobni knjižici same besede iz njegovega »Slavčeka«, a da bi ta knjižica ne bila draga nad 10 kr., ker sicer bi se je ne spečalo mnogo, eventuelno naj stopi v ta namen s stalnimi odbori drugih okrajev v dotiko. Ta predlog se je jednoglasno odobril. Zeleti bi bilo, da bi ti stalni odbori tudi res kaj storili v tej stvari. Potem smo se tudi izrekli za Razinger-Žumrove stenske table. Po obligatnem redu je bil o poldne zbor končan in šli smo si lehkega života dušo privezat.

Iz Kranjskega šolskega okraja, dné 23. julija. (Učiteljska skupščina.) Za letošnje leto versila se je v našem šolskem okraji učiteljska skupščina dné 20. t. m., in sicer v Kranji, ne pa v Cerkljah, kakor se je bilo določilo pri konferenciji lanskega leta. Pričelo se je zborovanje ob 10. uri dopoldne po blagovoljnosti sl. mestnega županstva tudi to leto v dvorani mestne hiše. Naš c. k. okr. nadzorak je najpred pozdravil navzoče ter naznanil, da se skupščina po lanskih določilih in željah zaradi preobilih stroškov ni sklicala v Cerklje. Navzočih je bilo 34 učiteljev in 2 učiteljic, samo učitelj Cirman je izostal zaradi bolehnosti. Naznanjeno je bilo, da so bili v teku letošnjega šol. leta pri šestarih šolah našega okraja učitelji premeščeni; bivši učitelj našega okraja g. Jern. Štamcar pak je po premeščenji iz našega okraja v Črni Verh pri Idriji ondi umerl. Nadzornik častno omenja njegovega delovanja, ter povabi navzoče, naj svoje sočutje za rajnega izrazijo z vstanjem, kar se je zdajci zgodilo. Zapisnikarjem sta bila per acclamationem voljena Brake in Bregar.

Na Premu, 16. julija. Učitelji Postonjskega okraja smo imeli dné 11. t. m. v Postonji svoje letno zborovanje, katerega se je vdeležilo nad 40 učiteljev in učiteljic. Okolo 10. ure predpoludné prične se zborovanje z običajnim pozdravom nadzornikovim. V nagovoru se je spominjal poroke presvitlega cesarjeviča dné 10. maja t. l. na Dunaji; na to zaori navdušeni »živio«. Potem preide se na dnevni red. Nadzornik nasvetuje zapisnikarjem učitelja Kavčiča in učiteljico Fajfar; konferenca nasvetu soglasno pritrjuje. V svojega namestnika imenuje nadučitelja Dragotina Demšarja iz Senožeč. Pri drugi točki navaja svoje opazke o nadzorovanji, kar smo radostno na znanje vzeli; zvedeli smo, da šolstvo v tem okraji vspešno napreduje. Se ve, da tudi naše šolstvo brez pomankljivosti ni; obiskovanje ni bilo še povsod tako, kakoršno postava zahteva; tudi se je še po nekod pogrešala šolam dostojna snaga; vseh učnih pripomočkov so do sedaj v celem okraji samo štiri šole omislile si, po drugih šolah je v tem obziru še več ali manj pomanjkljivega. Po nekaterih šolah je disciplina še medla in otroci so pri pouku nemirni, tako da zadevni učitelj skoraj polovico šol-

skega časa v opominjevanje k redu porabi; — to so pa redki slučaji — v primeru s prejšnjimi leti; toraj gre na bolje.

Pri čitanji se ne pazi še povsod na ločila, čita se sim ter tje še prethi; pogreša se naglas; tudi na slovnico bi se moralo več pozornosti obračati.

Poučevanje v spisji je dobro in povoljno; le nekoliko več vaj je tu in tam želeti. Nadzornik podaja sistematični spored, po katerem naj bi se v spisji poučevalo.

Tudi gledé na številjenje ni po vseh šolah vse na čistem; po nekod se zanemarja številjenje na pamet, drugod pismeno, a zopet drugod se predmet prehituje in otroci se mučijo z desetinskimi in navadnimi drobci, ko še glavnih operacij s celimi števili ne umevajo izvajati. Nadzornik priporoča za prvence male računske stroje, kakoršne otroci lahko od debelega graha, hrastovih šisek in malih lesenih kroglic in malo dratú sami narejajo brez vseh stroškov; — sicer pa ima dober računski stroj vsak otrok — v desetih prstih na rokah.

V realističnih predmetih se je povsod dobro napredovalo; po nekaterih šolah se je celo pretiralo.

Pisanje oziroma lep opis je na šolah s celodnevним poukom boljše mimo onega na šolah s poldnevним poukom; prenapolnjene klopi, preveliko število otrok in premajhne šolske sobe, a tudi po nekod premajhen učiteljev trud zadržuje več ali manj napredek v lepopisji.

Risanje po vseh šolah hvalevredno in dobro napreduje. Telovadba je pa splošno pomankljiva. Petje na posluh je povsod dobro. V ročnih delih se je poučevalo na 14 šolah; ta pouk bil je z malo izjemo preveč jednostransk, šivanje in krpanje ter krojenje (vrezovanje obleke) se je sploh pogrešalo, kar naj se v prihodnje ne zanemarja. *)

Tudi v kmetijstvu se je poučevalo na 14 šolah; ta nauk je po nekod le teoretičen, kar nima pravega vspeha; teoretičen pouk naj se povsod s praktičnim druži. Vendar so v tem obziru nekateri učitelji z učenci vrlo napredovali. (Kdaj se pa v kmetijstvu deca vadi? Koliko šol. ur na teden? Ured.)

Slednjič nadzornik še opominja, da naj se čas po učnem črtazu vsakemu predmetu odločen le zanj porabljuje strogo in točno, da ne boče kak predmet škode trpel. Potem navede še nadzornik postavbe in ukaze izšle od lanske konferencije šole se tikajoče.

Za nadzornikovem poročilom so na vrsti obravnave učiteljem odkazanih referatov. Najpred reši učitelj Dimnik svoj nalog; z zemeljno oblo in telurijem kaže učencem prav umevno, kako se zemlja suče. O tem poučevanju sta potem kritikovala učitelja Rozman in Gradišnik; kritika je bila vgodna.

Vrsta pride na učitelja Trosta; on obravnava z otroci berilno vajo »Človeško telo« s pomočjo anatomske tabel. Tudi to se je kritikovalo, česar osobito sta se vdeleževala učitelja Kalin in Kavčič. Kritika bila je odkritoserčna in pravična. Tretjo praktično vajo v telovadbi zverši z učenci učitelj Lah, ki je temu predmetu popolnoma kos, kajti izrekalo se mu je občno priznanje brez kritike.

Četrto točko dnevnega reda: Kako naj učitelj odgojuje mladino versko-nravno? Izvede g. nadučitelj Požar iz Knežaka v precej obširnem in jedrnatem govoru, v katerem posebno poudarja, da je otroke odgojevati v odkritoserčne in pobožne kristijane, ne pa v hinavske svetohlince, kar bi se doseglo po dobrih zgledih starišev, s čuvanjem otrok pred slabo družbo, z navodom otrok do tega, da ljubijo svojega bližnjega kakor samega sebe ne iz sebičnih namenov, temuč

*) Kaj pa hočejo deklice krojiti? K večem papir! Še matere nimajo kaj! (Ured.)

zavolje Boga, da se posebno na otroke malomarnih in spridenih starišev v šoli in zunaj taiste s čuječim očesom pazi in da je vsem otrokom učitelj sam vzor pravega krščanskega življenja.

Slednjič priporoča v ta namen, da se posebno zadnji dve šolski leti moralno-verski čut pri vsem pouku v mladinskih srcih vtrjuje, da naj šolske bukvarnice podajajo tečnega berila učencem, in da naj tudi šolske gosposke učiteljem glede spridenih in pohujšljivih starišev na roko grede. Govor se sprejme pohvalno.

(Konec prih.)

Različnosti.

Slovensko učiteljsko društvo za Koprski okraj v Istri. Slavno c. k. namestništvo v Trstu je dne 15. maja 1881 potrdilo pravila imenovanega društva. Tekom tega mesca (avgusta) bode prvo pravilno zborovanje v Kopru. Začasni odbor pozivlja člane, naj mu pošljejo primernih referatov ali vsaj nasvetov, da se določi dnevni red. Ustanoviti hočejo tudi svojo društveno knjižico. Zacasni tajnik je g. Andrej Vertovec v Dolini.

Radostno pozdravljamo svojega druga na obalah adriatskega morja; naj bode društvo močen jez zoper naval italijanstva in naj združujo vse slovenske učitelje, tudi hervaske, kolikor jih je v Istri, v zajedno delovanje; floreat, crescat; poslednjič pa želimo, da bi z nami v Ljubljani stopili udje v prijazno kolo in dopisovanje!

Kmetijski družbi za Kranjsko hoče slav. ministersvo 200 gl. za tisk poučnih knjižic dovoliti, ako se imenujejo knjižica, ki naj se v prid kmetijstva letos natisnejo. Isto tako je dovoljenih za kmet. nadaljevalni pouk 400 — 500 gl. Nadejamo se, da bode kmetijska družba na svitlo dala vzlasti kako knjižico učiteljem za pouk v kmetijstvu.

Matica hrvatska podala je svojim udom za l. 1880 sedem knjig: 1. Kispatič »Slike iz geologije«. 2. Lorković »Razgovori o narod. gospodarstvu«. 3. Cantú »Zdrav razum in pošteno srce«. 4. Vraz: »Izbrane pesni«. 5. Jurković »Zbrane povesti«. I. zv. 6. Puškin »Evgenij Ognjegin«. 7. Sienkiewicz »Stania«. Konec l. 1880 je štela 4827 udov, torej 1099 več mimo p. let.

Matice slovenske odbor je v svoji seji dne 9. julija t. l. imenoval stalnim tajnikom g. Fr. Orešca s 600 gl. letne plače. Voljeni je služboval kot suplent v Gorici, v Ljubljani, v Celji in v Mariboru ter je bil zadnji čas v Gradci.

V Goriški dežel. šol. svèt so imenovani: dr. Vekoslav Corn, korar in semeniški ravnatelj. Andr. Marušič, gimn. prof. veronauka. dr. Egidij Schreiber, ravnatelj na realki. Teodor Pantke, gimn. ravnatelj in šol. svetovalec.

Matura na gimnaziji ljubljanski se je dne 8. julija t. l. zaveršila. Izmed 31 učencev delalo jo je 30 in 2 vnanja, katera sta po pismeni poskušanji še za enim osmošolcem odstopila. 29 izprašanih dodelali so 4 z odliko, 1 je padel za $\frac{1}{2}$ leta, 7 jih je odloženih na dva meseca, drugi so jo doveršili dobro. Dežel. predsednik je bil vpričo nekaterikrat dopoldne in popoldne pri raznih naukih.